

УДК 615.83: 616.155.392

Джердж Оксана, ст. магістратури факультету здоров'я, фізичної культури і спорту; науковий керівник – к.с.-г.н., доцент Таргоній П. М. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ХВОРИХ НА ЛЕЙКОЗ ЗА ДОПОМОГОЮ ФІТОТЕРАПЕВТИЧНИХ ТА АПІТЕРАПЕВТИЧНИХ ЗАСОБІВ

***Анотація.** В статті досліджено клінічні симптоми лейкозу, його форми і подальший прогноз для хворих в залежності від важкості хвороби. Подано рекомендації щодо застосування фітотерапевтичних сумішей для лікування і полегшення симптомів хвороби хворих на лейкоз. Розкрито ефективність фітотерапії при сумісному її застосуванні із медикаментозним лікуванням, зокрема, використання лікарських рослин і продуктів бджільництва для лікування лейкозу і супутніх захворювань.*

***Ключові слова:** фітотерапія, лікування, реабілітація, рецепти.*

***Аннотация.** В статье исследованы клинические симптомы лейкоза, его формы и дальнейший прогноз для больных в зависимости от тяжести болезни. Даны рекомендации по применению фитотерапевтических смесей для лечения и облегчения симптомов болезни больных лейкозом. Раскрыто эффективность фитотерапии при ее совместном применении с медикаментозным лечением, в частности, использование лекарственных растений и продуктов пчеловодства для лечения лейкоза и сопутствующих заболеваний.*

***Ключевые слова:** фитотерапия, лечение, реабилитация, рецепты.*

***Annotation.** The clinical symptoms of leucosis, its forms and further prognosis for patients depending on difficulty of the disease are investigated in the article. The recommendations as to the usage of phytotherapeutic mixture for treatment and facilitation of symptoms of the patients with leucosis. The effectiveness of herbal medicine at combined use with of medicamentous treatment, including usage of herbs and bee products for the leucosis treatment and related diseases.*

***Keywords:** herbal medicine, phytotherapy, treatment, rehabilitation, recipes.*

У науковій медичній літературі використання фітотерапевтичних і апітерапевтичних препаратів для профілактики і лікування хворих на лейкоз висвітлено недостатньо. Але народною медициною лікарські рослини і засоби бджільництва широко використовуються і мають великий ефект в лікуванні і реабілітації, це підтверджується багатомісячною історією [4].

Важливою проблемою сучасної біології і медицини є гемобластози. Гемобластози – новоутворення, які розвиваються з клітин кровотворної тканини. До гемобластозів відносять лейкози. Серед злоякісних новоутворень їм належить особлива і першочергова роль. Це пов'язано з тим, що лейкози залишаються фатальним захворюванням, яке уражає в усе у більшому масштабі людину і тварин. Лейкоз виявився «точкою росту» всієї проблеми раку в цілому, і успіхи в вивченні лейкозів і боротьби з ними можуть бути поширені на інші форми злоякісних пухлин [3].

В наш час проблема лейкозів набула актуального значення в зв'язку з постійним ростом захворюваності, недостатністю відомостей про етіологію, патогенез і малою ефективністю існуючих методів лікування [7].

Незважаючи на великі можливості сучасної медицини у профілактиці й лікуванні різноманітних захворювань, лікування лейкозів є досить складним процесом. Це пов'язано із тим, що хворі погано переносять хіміотерапію, у них швидко розвивається резистентність до хіміопрепаратів, pojawiaються ускладнення як від хіміотерапії так і від самого захворювання. Все це перешкоджає процесу лікування, тому що переривається курс хіміотерапії, а захворювання прогресує. Тому, обираючи цю тему дослідження ми ставили перед собою завдання знайти шлях вирішення цієї проблеми, хоча б частково. Для цього пропонується використати фітотерапію, тому що вона не має токсичного впливу на організм людини, що є досить важливим при цьому захворюванні [1].

До науковці, які досліджували цю проблему раніше належать: відомий фітотерапевт Трескун Карп Абрамович який розробив фітотерапевтичні збори, що застосовувалися сумісно із медикаментозним лікуванням і дали позитивний ефект при лікуванні десятків хворих гострою формою лейкозу. Ці збори були розроблені ще 20 років тому, а організм хворих на лейкоз виявляється щораз менш чутливим до хіміотерапії, а отже і до дієвих раніше фітотерапевтичних зборів [4].

Метою нашої статті є дослідження ефективності використання фармакологічних, апітерапевтичних і фітотерапевтичних засобів для лікування хворих на лейкоз, визначення основних клінічних симптомів, підбір лікарських рослин для лікування хворих, складання рецептурних сумішей лікарських рослин.

Рак крові (лейкемія, лейкоз) – велика група злоякісних захворювань кровотворення клональної природи, які розвиваються внаслідок мутації клітин кісткового мозку з подальшим витісненням ними здорових тканин. Із-за дефіциту здорових клітин кровотворення з'являються такі типові ознаки раку крові: підвищена схильність організму до різних інфекційних захворювань та крововиливів, анемія, цитопенія (зменшення тромбоцитів і лейкоцитів) [3].

Як і при інших онкологічних захворюваннях, пухлинні клітини раку крові здатні поширюватися в організмі людини та вражати різні органи і

лімфатичні вузли. Найбільш часто на пізніх стадіях цього злоякісного процесу вражається печінка і селезінка, а тільки потім інші органи. У випадку діагностування позакісткомозкової периферичної форми раку крові спочатку метастази вражають кістковий мозок [2].

Основною причиною мутації кровотворних клітин є канцерогенний вплив іонізуючої радіації, що підтверджується масовим виявленням раку крові у жителів Чорнобильської зони та післявоєнної Японії. Також до факторів, здатних викликати це захворювання відносяться вірусні і хімічні мутагени (цитостатики, бензол тощо). Крім цього до раку крові може призвести променева терапія, проведена при лікуванні лімфогранулематозу (онкологічного ураження лімфоїдної тканини) [1].

Загальноприйнята класифікація цього захворювання передбачає поділ онкологічного процесу на дві основні форми, це гострий і хронічний лейкоз. Для гострої форми раку крові характерна наявність великої кількості незрілих клітин, які пригнічують нормальне кровотворення. Ознакою хронічної форми раку крові є переважання зернистих лейкоцитів або гранулоцитів, які поступово замінюють здорові клітини. Гостра і хронічна форми цього захворювання позиціонуються як два окремих гематологічних захворювання [2].

Як і у більшості інших онкологічних процесів, на початкових стадіях рак крові протікає практично безсимптомно. До ранньої симптоматики цього злоякісного захворювання відносять такі соматичні ознаки: погане загоєння ран, погіршення пам'яті (внаслідок поганого кровопостачання мозку), сонливість або безсоння, швидка втомлюваність. Зовнішній вигляд пацієнта з раком крові відрізняється підвищеною блідістю, під очима яскраво виражені тіні. Хворі постійно страждають від інфекційних захворювань і носових кровотеч. Дуже часто в них спостерігаються такі симптоми раку крові: збільшення селезінки, печінки, лімфатичних вузлів; субфебрильна температура тіла. Гематологічні ознаки раку крові встановлюються, ґрунтуючись на результатах лабораторних аналізів крові пацієнта [1].

Для початкової стадії гострої форми раку крові характерні такі прояви: загострення хронічних інфекцій, значне погіршення загального самопочуття, невеликі зміни показників складу крові (іноді може бути відсутніми). Розгорнута стадія раку крові характеризується яскраво вираженими змінами складу крові. Після проведеного лікування, розгорнута стадія переходить у термінальну стадію (повне пригнічення системи кровотворення), або настає період ремісії. Початкова стадія хронічної форми раку крові характеризується абсолютною відсутністю зовнішніх симптомів і часто виявляється випадково при дослідженнях крові у зв'язку з іншими захворюваннями. На цій стадії раку крові в ній спостерігається підвищене число зернистих лейкоцитів. Друга стадія хронічної форми раку крові проявляється утворенням у хворого вторинних пухлин, поява яких супроводжується дуже швидким збільшенням кількості баластних кровотворних клітин, що призводить до

перетікання цього онкологічного процесу в найважчу стадію з ускладненнями у вигляді значного збільшення селезінки, печінки і генералізованого ураження лімфатичних вузлів

Основним методом лікування раку крові є хіміотерапія цитостатичними препаратами, тривалістю близько двох років (6 місяців стаціонару + 1,5 року амбулаторного лікування). Початковий етап лікування раку крові є найбільш важким періодом терапії для пацієнта, так як протягом перших тижнів хворому показано проведення безперервних внутрішньовенних вливань. У період розпаду пухлини медикаментозне лікування раку крові полягає в заповненні донорською кров'ю еритроцитів і тромбоцитів [7].

Впродовж усього періоду стаціонарного лікування необхідно суворо дотримуватися санітарний режим і максимально захищати пацієнта від будь-яких контактів із зовнішнім світом, так як внаслідок масового руйнування лейкоцитів у хворого практично повністю відсутній імунний захист. Після настання періоду ремісії все подальше лікування полягає в закріпленні досягнутого позитивного результату [3].

Результати наукових досліджень і досвід народної медицини засвідчують дієвість профілактичного застосування фітотерапії та апітерапії при лейкозі.

В останні роки значно зріс інтерес лікарів різного профілю і пацієнтів до застосування лікарських рослин і продуктів бджільництва для лікування раку крові. Це обумовлено ростом різних алергічних реакцій після застосування хіміотерапевтичних засобів та антибіотиків, проявом стійкості мікрофлори до них та розвитком ряду інших небажаних ефектів [6].

Перевагою лікарських рослин і продуктів бджільництва при лікуванні раку крові є можливість їх тривалого прийому без суттєвих побічних реакцій, а також розширення терапевтичних можливостей при раціональному поєднанні декількох із них. Досвід засвідчує, що особливо доцільно застосовувати лікарські рослини і продукти бджільництва при первинній профілактиці низки захворювань, а також для лікування функціональних розладів при легких формах патології та проведення підтримуючого курсу або відновної терапії [4].

На основі аналізу теоретичних даних можна зробити висновок, що використання лікарських речовин і продуктів бджільництва для лікування і полегшення симптомів лейкозу має позитивну дію і сприяє поступовому відновленню організму після хвороби. Проте, проведені теоретичні дослідження свідчать про недостатнє висвітлення впливу фітотерапевтичних засобів на ефективність лікування лейкозу і супутніх захворювань.

Водночас використання фармакологічних хімічних препаратів для лікування хворих на лейкоз і супутні захворювання показало їх недостатню ефективність, оскільки в цьому випадку, як правило відбувається тимчасове покращення з частим рецидивом хвороби і можливістю побічних дій. Натомість використання фармакологічних препаратів в комплексі з фітотерапевтичними засобами показало високу ефективність фітотерапевтичних засобів, які сприяли тривалій ремісії і легшому перенесенню хіміотерапії.

Для покращення стану здоров'я були запропоновані такі рецепти:

Rp.: Fol. Rubi idaei (листки малини звичайної) 20,0

Fol. Urticae (листки кропиви звичайної) 20,0

Rad. Taraxaci (корінь кульбаби лікарської) 40,0

Rhiz. Tormentillae (кореневище перстачу прямостоячого) 20,0

M. i. species

D. S. 1 столову ложку суміші потрібно прокип'ятити в 1 склянці води та вживати по 3 склянки на добу

Rp.: Herb. Nyssopi (трава гісопу) 5,0

Herb. Galeopsidis (трава жабрію) 10,0

Rad. Archangelicae (корінь дягеля лікарського) 5,0

Rhiz. Calami (кореневище айру тростинного) 5,0

Rhiz. Elytrigiae (кореневище пирію повзучого) 20,0

M. i. species

D. S. 1 столову ложку суміші потрібно прокип'ятити в 1 склянці води та вживати по 2–3 склянки на добу.

Rp.: Ol. Calami (аірна олія) 10,0

Ol. Thymi (черемцева олія) 10,0

Ol. Anisi (анісова олія) 5,0

M. D. S. 5 крапель розчину потрібно розчинити в ложці теплої води та вживати через 2 години після прийому їжі.

З проведеного дослідження можна зробити висновок, що на відміну від хімічних препаратів лікарські рослини і продукти бджільництва в більшості малотоксичні і не дають суттєвих негативних побічних реакцій. Це робить проблему раціонального використання лікарських рослин і продуктів бджільництва як ефективних засобів для профілактики і лікування різних хвороб дуже актуальною. Тому завдання дослідників і лікарів-спеціалістів полягає у виділенні найцінніших лікарських рослин; систематизація досвіду народної і офіційної медицини і на його основі, розробка рекомендацій стосовно їх застосування в різних лікарських формах (настої, відвари, екстракти тощо) для лікування різних патологій.

1. Абдулкадыров К. М. Лейкозы – болезни стромы кроветворных органов / К. М. Абдулкадыров, О. А. Руковицын, С. С. Бессмельцев, В. И. Руголь // Гематология и трансфузиология. – 2005. – Т. 41.– № 1. – С. 13–16. 2. Байдун Л. В. Современная диагностика и классификация острой миелобластной лейкемии // Гематология и трансфузиология. Л. В. Байдун. – 2000. – Т. 41. – № 4. – С. 35. 3. Воробьев А. И. Руководство по гематологии / А. И. Воробьев. – М. : Медицина, 2002. – С. 181–284. 4. Мамчур Ф. І. Довідник з фітотерапії / Ф. І. Мамчур, Н. М. Макачук, Я. С. Лещинская. – К. : Здоров'я, 2001. – 274 с. 5. Попов О. Г. Лікарські рослини в народній медицині / О. Г. Попов. – К. : Здоров'я, 2009. – 345 с. 6. Попов О. Г. Лікарські рослини в народній медицині / О. Г. Попов. – К. : Здоров'я, 2009. – 345 с. 7. Токарев Ю. Н. Секреты гематологии и онкологии / Ю. Н. Токарев, А. Е. Бухна. – М. : Бином, 2001. – С. 235–248.